

Xây dựng môi trường văn hóa pháp luật ở nhà trường quân đội trong bối cảnh hiện nay

Nguyễn Minh Đức*, Vũ Văn Hương*

*Trường Đại học Nguyễn Huệ - Bộ Quốc Phòng

Received: 29/9/2024; Accepted: 9/10/2024; Published: 14/10/2024

Abstract: Building a legal and cultural environment at military schools plays a particularly important role, especially in the current period. On the basis of clarifying common issues, the authors propose four solutions: Raising awareness for organizations and forces about building the legal and cultural environment of military schools; Synchronously build elements and promote the effectiveness of the legal and cultural environment in military schools; Promoting the strength of organizations and forces in military schools to build a good legal and cultural environment; Strictly maintain the implementation of State law, military orders and regulations, and unit regulations; Actively fight to prevent phenomena and acts that violate State law, military orders and discipline

Keywords: Culture; cultural environment; legal culture; military school.

1. Đặt vấn đề

Trong tình hình hiện nay, trước yêu cầu đến năm 2030 xây dựng quân đội cách mạng, chính quy, tinh nhuệ, hiện đại, đã đặt ra yêu cầu các nhà trường quân đội phải không ngừng nâng cao chất lượng giáo dục, đào tạo; trong đó xây dựng môi trường văn hóa pháp luật (VHPL) là điều cốt lõi đầu tiên. Đây là cơ sở nâng cao đời sống văn hoá tinh thần lành mạnh, định hướng sự phát triển nhân cách, hành vi ứng xử của học viên có văn hoá và đúng pháp luật Nhà nước, Điều lệnh quân đội, nâng cao chất lượng học tập, rèn luyện, hoàn thành mục tiêu yêu cầu đào tạo.

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Những vấn đề chung về xây dựng môi trường VHPL ở nhà trường quân đội hiện nay

a. Môi trường VHPL ở các nhà trường quân đội

Môi trường VHPL ở nhà trường quân đội là tổng hoà các giá trị VHPL được tạo dựng thành môi trường thuận lợi cho mỗi người học phát triển toàn diện, thực hiện tốt mục tiêu yêu cầu đào tạo, góp phần xây dựng đơn vị vững mạnh toàn diện, mẫu mực tiêu biểu. Môi trường VHPL ở nhà trường quân đội là một thể thống nhất các thành tố: người học viên có trình độ VHPL; hệ thống những quan hệ ứng xử VHPL và hệ thống các hoạt động VHPL; hệ thống các thiết chế VHPL và toàn thể cảnh quan VHPL trong nhà trường.

b. Xây dựng môi trường VHPL ở các nhà trường quân đội

Xây dựng môi trường VHPL ở các nhà trường

quân đội là tổng thể các hoạt động tích cực, sáng tạo, có mục đích của lãnh đạo, chỉ huy và mọi cán bộ, học viên trong các nhà trường, nhằm tạo lập và phát triển những yếu tố, giá trị VHPL của môi trường đơn vị để giáo dục, bồi dưỡng pháp luật cho cán bộ, học viên và góp phần xây dựng đơn vị VHPL, xây dựng các nhà trường chính quy, tiên tiến, mẫu mực.

2.2. Một số giải pháp cơ bản xây dựng môi trường văn hoá pháp luật của các nhà trường quân đội hiện nay

2.2.1. Nâng cao nhận thức cho các tổ chức, các lực lượng về xây dựng môi trường văn hoá pháp luật của các nhà trường quân đội

Nâng cao nhận thức, trách nhiệm cho các tổ chức, các lực lượng về xây dựng môi trường VHPL ở các nhà trường quân đội là giải pháp rất quan trọng để tạo ra sự thống nhất về nhận thức và hành động của các tổ chức, các lực lượng trong xây dựng môi trường văn hóa pháp luật của đơn vị, làm cho quá trình xây dựng môi trường văn hóa pháp luật thành quá trình tự giác, tích cực, chủ động của các tổ chức, các lực lượng và mỗi cán bộ, học viên. Đó là quá trình làm cho các tổ chức, các lực lượng và mỗi cán bộ, học viên biết trân trọng những yếu tố văn hoá, lựa chọn những giá trị VHPL, biết xác định đúng và phát triển những quan hệ trong tập thể đơn vị, hiểu rõ vị trí, vai trò, ý nghĩa của môi trường VHPL trong xây dựng đơn vị, xây dựng và bồi dưỡng nhân cách người học viên.

Các tổ chức, các lực lượng trong đơn vị vừa là đối tượng tác động của môi trường văn hóa pháp luật,

đồng thời cũng là chủ thể xây dựng môi trường văn hóa pháp luật. Vì vậy, phải tiến hành giáo dục nâng cao nhận thức toàn diện, song cần tập trung vào một số nội dung cơ bản sau:

Một là, giáo dục chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm của Đảng cộng sản Việt Nam, pháp luật Nhà nước, điều lệnh, điều lệ của quân đội, các chỉ thị Nghị quyết của Quân ủy Trung ương, chủ trương, biện pháp của Đảng uỷ, Ban Giám hiệu (Ban Giám đốc) các nhà trường về xây dựng môi trường VHPL và nền nếp chính quy trong đơn vị.

Hai là, giáo dục, quán triệt rõ vị trí, vai trò, tầm quan trọng của môi trường văn hóa pháp luật và *nhệm vụ xây dựng* môi trường VHPL cho toàn thể cán bộ, học viên, quân nhân chuyên nghiệp, chiến sĩ ở các nhà trường quân đội.

Ba là, giáo dục, quán triệt sâu sắc mục tiêu và các nội dung biện pháp xây dựng môi trường văn hóa pháp luật của *các đơn vị*.

Bốn là, giáo dục mọi cán bộ, học viên nhận rõ âm mưu, thủ đoạn chống phá của kẻ thù trên lĩnh vực văn hoá tư tưởng và ảnh hưởng của văn hoá xấu độc.

Giáo dục nâng cao nhận thức, trách nhiệm cho các tổ chức, các lực lượng về xây dựng môi trường VHPL là trách nhiệm chung của toàn thể đơn vị. Trong quá trình giáo dục phải có sự lãnh đạo, chỉ đạo chặt chẽ, xây dựng kế hoạch cụ thể, tỷ mỉ và được tiến hành một cách thường xuyên, liên tục.

Mặt khác, phải sử dụng tổng hợp và có hiệu quả các loại hình công tác tư tưởng; đẩy mạnh hoạt động giáo dục chính trị, tuyên truyền cổ động, văn hoá quần chúng và thi đua xã hội chủ nghĩa. Kết hợp chặt chẽ giữa giáo dục chung với giáo dục riêng ở mọi lúc, mọi nơi. Chú trọng nêu gương các điển hình tiên tiến trong học tập, công tác; kết hợp giữa giáo dục với tổ chức các hoạt động thực tiễn.

2.2.2. Xây dựng đồng bộ các thành tố và phát huy tác dụng của môi trường văn hoá pháp luật ở các nhà trường quân đội

Xây dựng đồng bộ các thành tố và phát huy vai trò tác dụng của môi trường văn hóa pháp luật trong phát triển nhân cách quân nhân và xây dựng đơn vị là giải pháp cơ bản, trung tâm trong hệ thống giải pháp xây dựng môi trường văn hóa pháp luật của các nhà trường quân đội hiện nay. Cụ thể là:

Thứ nhất, xây dựng người quân nhân có *trình độ VHPL*. Trình độ văn hóa pháp luật là mức độ lĩnh hội, chuyên hoá những giá trị văn hóa pháp luật chung trong xã hội của cá nhân, nhóm xã hội thông qua lợi ích, nhu cầu của chủ thể trở thành

những phẩm chất, năng lực và sắc thái riêng trong các ứng xử pháp luật của họ.

Thứ hai, xây dựng các quan hệ VHPL luật trong đơn vị. Các quan hệ văn hóa pháp luật trong đơn vị được xây dựng trên cơ sở pháp luật của Nhà nước, điều lệnh, điều lệ của quân đội, phản ánh mối quan hệ giữa người quân nhân với con người và tổ chức quân sự, luôn luôn hàm chứa các giá trị văn hóa pháp luật.

Xây dựng và phát triển các quan hệ văn hóa pháp luật của đơn vị hiện nay cần tập trung vào các quan hệ chủ yếu sau:

Quan hệ giữa lãnh đạo và chịu sự lãnh đạo.

Quan hệ giữa chỉ đạo (cơ quan chức năng, chính uỷ, chính trị viên các cấp) và chịu sự chỉ đạo (các tổ chức, cá nhân thuộc quyền).

Quan hệ chỉ huy và phục tùng (quan hệ giữa chỉ huy các cấp và cấp dưới thuộc quyền trong đơn vị).

Quan hệ thanh tra, kiểm tra và chịu sự thanh tra, kiểm tra.

Thứ ba, xây dựng hệ thống các hình thái hoạt động VHPL trong đơn vị. Hệ thống những hình thái hoạt động văn hóa pháp luật là biểu hiện sinh động của các hệ thống giá trị văn hoá và quan hệ văn hóa pháp luật, thông qua các hình thái hoạt động mà các giá trị của được truyền dẫn đến mọi quân nhân, là cầu nối giữa quân nhân với văn hoá. Các hình thái hoạt động văn hóa pháp luật càng phong phú, đa dạng, sinh động, giàu chất sáng tạo, nhân văn sẽ góp phần to lớn trong giáo dục, rèn luyện nhân cách học viên.

Thứ tư, xây dựng hệ thống các thiết chế VHPL. Hệ thống các thiết chế văn hóa pháp luật, về thực chất là hệ thống tổ chức chính trị ở cơ sở, có vai trò to lớn trong lãnh đạo, quản lý, tổ chức điều hành và định hướng toàn bộ hoạt động văn hóa pháp luật, xây dựng môi trường văn hóa pháp luật ở đơn vị.

Thứ năm, xây dựng cảnh quan văn hóa pháp luật trong đơn vị. Đó là mô hình quy hoạch, bố trí sắp xếp, xây dựng doanh trại đơn vị như nhà ở, nhà ăn, phòng học, nhà nghỉ, khu vui chơi giải trí, thể dục thể thao, khu vực tăng gia, hệ thống các công cụ, phương tiện tuyên truyền...Đúng điều lệnh, quy hoạch, có văn hoá và phù hợp với đặc điểm của môi trường quân sự.

Để xây dựng và phát huy tốt vai trò của môi trường văn hóa pháp luật cấp uỷ, chỉ huy đơn vị cần có nhận thức đúng, trách nhiệm cao, gương mẫu chấp hành đầy đủ các quy chế, quy định sử dụng các công trình, sản vật, giá trị tinh thần của đơn vị; đồng thời giáo dục, bồi dưỡng, hướng dẫn thu hút đông đảo quân nhân tham gia sinh hoạt văn hóa pháp luật,

bảo đảm dân chủ, bình đẳng trong hưởng thụ các giá trị văn hóa pháp luật theo quy định của quy chế.

2.2.3. Phát huy sức mạnh của các tổ chức, các lực lượng trong các nhà trường quân đội để xây dựng môi trường văn hoá pháp luật tốt

Phát huy sức mạnh của các tổ chức, các lực lượng trong các nhà trường quân đội để xây dựng môi trường văn hoá pháp luật là giải pháp quan trọng, có ý nghĩa trực tiếp quyết định đến chất lượng, hiệu quả công tác xây dựng môi trường văn hoá pháp luật, là cơ sở để phát huy sức mạnh tổng hợp của các tập thể trong thực hiện nhiệm vụ xây dựng môi trường văn hoá pháp luật ở các nhà trường quân đội. Đó chính là các tổ chức lãnh đạo, chỉ huy, quản chúng và mọi quân nhân trong các nhà trường quân đội. Dưới sự lãnh đạo, chỉ đạo trực tiếp của đảng uỷ, Ban Giám hiệu (Ban Giám đốc), sự chỉ đạo của cơ quan chính trị và các cơ quan có liên quan. Trong đó, tổ chức đảng giữ vai trò lãnh đạo; tổ chức chỉ huy tổ chức, quản lý, điều hành; tổ chức quản chúng xung kích trong thực hiện nhiệm vụ; các cơ quan, trước hết là cơ quan chính trị và cán bộ chính trị có chức năng tham mưu, chỉ đạo, tổ chức thực hiện.

Đối với tổ chức đảng. Tổ chức đảng các cấp là hạt nhân lãnh đạo mọi mặt hoạt động của đơn vị, là chủ thể mà còn là trung tâm của môi trường văn hoá pháp luật, thể hiện ở Nghị quyết, chủ trương, biện pháp lãnh đạo của tổ chức đảng.

Sau khi có Nghị quyết lãnh đạo, cấp uỷ đảng các cấp tổ chức quán triệt sâu rộng trong toàn đơn vị nhằm nâng cao nhận thức và phát huy trách nhiệm chính trị của mọi tổ chức, mọi lực lượng,...đối với hoạt động xây dựng môi trường VHPL.

Đối với tổ chức chỉ huy. Tổ chức chỉ huy các cấp điều hành và tổ chức thực hiện các nhiệm vụ chính trị của đơn vị, trong đó có nhiệm vụ xây dựng môi trường văn hoá pháp luật. Cán bộ chỉ huy các cấp có vị trí vai trò hết sức quan trọng quyết định đến chất lượng, hiệu quả xây dựng môi trường VHPL.

Đối với tổ chức quản chúng. Đây là lực lượng chủ yếu có vai trò xung kích trong thực hiện thắng lợi các nhiệm vụ chính trị của đơn vị nói chung trong xây dựng môi trường VHPL nói riêng. Do đó, phát huy vai trò xung kích của tổ chức đoàn, công đoàn, phụ nữ trong xây dựng môi trường văn hoá pháp luật của các nhà trường quân đội là một tất yếu khách quan, là một yêu cầu không thể thiếu trong hoạt động CTĐ, CTCT của đơn vị.

2.2.4. Duy trì nghiêm việc thực hiện pháp luật Nhà nước, điều lệnh, điều lệ của quân đội, các chế độ quy

định của đơn vị; tích cực đấu tranh ngăn chặn những hiện tượng, hành vi vi phạm pháp luật Nhà nước, điều lệnh, kỷ luật quân đội

Duy trì nghiêm pháp luật Nhà nước, điều lệnh, điều lệ quân đội, các chế độ quy định của đơn vị, đấu tranh ngăn chặn những hành vi vi phạm pháp luật Nhà nước, kỷ luật quân đội là giải pháp quan trọng xây dựng môi trường VHPL của các nhà trường. Môi trường VHPL là một bộ phận quan trọng trong môi trường sống của con người, các quan hệ xã hội của con người theo những chuẩn mực pháp luật cũng như những quy tắc, quy định nhất định của mỗi tổ chức. Trong môi trường sống của mình con người phải giải quyết rất nhiều các quan hệ: kinh tế, chính trị, gia đình, đạo đức, văn hoá... môi trường VHPL có vị trí đặc biệt vì tất cả các mối quan hệ đều cần đến sự điều chỉnh của pháp luật, bằng pháp luật.

Đề luôn luôn duy trì nghiêm pháp luật, đấu tranh có hiệu quả với những hiện tượng vi phạm pháp luật Nhà nước, kỷ luật quân đội cần tập trung giải quyết tốt những vấn đề cụ thể sau:

Không ngừng nâng cao chất lượng giáo dục, bồi dưỡng kiến thức pháp luật cho cán bộ, học viên trong đơn vị. Ban hành và cụ thể hoá pháp luật Nhà nước, điều lệnh quân đội thành các quy chế, chế độ quy định của đơn vị, xác định rõ các mối quan hệ công tác, nguyên tắc hoạt động, trách nhiệm quyền hạn... của các tổ chức, lực lượng. Phát huy tính tích cực, tự giác học tập rèn luyện của từng quân nhân.

3. Kết luận

Xây dựng môi trường VHPL tốt là một nội dung quan trọng của toàn bộ hoạt động công tác đảng, công tác chính trị trong quân đội; là quá trình phát huy những nhân tố, những giá trị VHPL của môi trường đơn vị để giáo dục, bồi dưỡng ý thức pháp luật cho quân nhân; góp phần quan trọng phát triển nhân cách; xây dựng đơn vị, xây dựng nhà trường quân đội, chính quy, tiên tiến, mẫu mực.

Tài liệu tham khảo

1. X.X. Alêchxây (1986), *Pháp luật trong đời sống của chúng ta*, NXB Pháp lý. Hà Nội
2. Ban Chấp hành Trung ương (2005), *Báo cáo tổng kết một số vấn đề lý luận – thực tiễn qua 20 năm đổi mới (1986-2006)*, NXBCTQG- Sự thật. Hà Nội
3. Ban Chấp hành Trung ương (2005), *Nghị quyết của Bộ Chính trị về tiếp tục hoàn thiện cơ chế lãnh đạo của Đảng, thực hiện chế độ một người chỉ huy gắn với thực hiện chế độ chính uỷ, chính trị viên trong Quân đội nhân dân Việt Nam, (Số 51-NQ/TW, ngày 20 tháng 7 năm 2005)*. Hà Nội